

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
ODBOR LEGISLATÍVY, STRATÉGIE a ÚSTAVNÉHO PRÁVA
oddelenie stratégie a analytických činností
ŠTÚROVA UL. 2, 812 85 BRATISLAVA 1

Gsa/4 1/22/1000 – 26

Bratislava 28. februára 2023

Opatrenie

Generálny prokurátor Slovenskej republiky vo veci stanoviska z 29. októbra 2018 sp. zn. IV/1 Spr 434/15/1000 k právnemu posúdeniu trestného činu úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona v súvislosti s poskytovaním úveru nebankovými subjektmi (stanovisko s por. č. 1/2018), takto

rozhodol:

Podľa § 10 ods. 2 zákona číslo 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 153/2001 Z. z.“)

sa zrušuje

písomné stanovisko z 29. októbra 2018 sp. zn. IV/1 Spr 434/15/1000 k právnemu posúdeniu trestného činu úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona v súvislosti s poskytovaním úveru nebankovými subjektmi (stanovisko s por. č. 1/2018) a jeho záväznosť pre prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry a asistentov prokurátorov na účely aplikačnej praxe.

Opatrenie neobsahuje odôvodnenie, pretože zákon č. 153/2001 Z. z. výslovne neustanovuje túto časť rozhodnutia ako obligatórnu (ide o rozhodnutie technicko-organizačnej povahy podľa § 10 ods. 18 Trestného poriadku per analogiam).

Opatrenie má charakter konštitutívneho individuálneho právneho aktu s účinkami ex nunc.

Dr. h. c. JUDr. Maroš Žilinka, PhD.
generálny prokurátor Slovenskej republiky

**GENERÁLNA PROKURATÚRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

IV/1 Spr 434/15/1000

Ústredná evidencia stanovísk
generálneho prokurátora
Slovenskej republiky
Por. č. 1/2018

**STANOVISKO
generálneho prokurátora Slovenskej republiky**

z 29. októbra 2018

k právnenému posúdeniu trestného činu úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona v súvislosti s poskytovaním úveru nebankovými subjektmi

Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov vydávam v záujme jednotného uplatňovania zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov na návrh Komisie pre vydávanie záväzných stanovísk

toto stanovisko

záväzné pre všetkých prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry a asistentov prokuratúry:

- 1. Ak veriteľ poskytne spotrebiteľovi spotrebiteľský úver bez toho, aby pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo jej zmenou posúdil schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver podľa osobitného zákona (zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), nemožno neschopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver riadne a včas kvalifikovať ako trestný čin úverového podvodu podľa § 222 ods. 1 Trestného zákona.**
- 2. Ak veriteľ požaduje odplatu za poskytnutie úveru, ktorá je v rozpore so zákonom, orgány činné v trestnom konaní tieto finančné prostriedky nezahrnú do škody (a jej výšky) ako následku trestného činu úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona.**

O d ô v o d n e n i e :

Prokurátori trestného odboru Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky v rámci svojej činnosti zistili, že skutky posudzované ako trestný čin úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona v súvislosti s poskytovaním úverov osobám od certifikovaných

poskytovateľov sú hodnotené rôzne, najmä s poukazom na obsah a charakter konania samotného poškodeného (veriteľa) pri poskytovaní úveru.

Trestného činu (prečinu) úverového podvodu podľa § 222 ods. 1 Trestného zákona sa dopustí ten, kto vyláka od iného úver alebo zabezpečenie úveru tým, že ho uvedie do omylu v otázke splnenia podmienok na poskytnutie úveru alebo na splácanie úveru, a tak mu spôsobí malú škodu.

Trestného činu (zločinu) úverového podvodu podľa § 222 ods. 1, ods. 3 Trestného zákona sa dopustí (aj) ten, kto vyláka od iného úver alebo zabezpečenie úveru tým, že ho uvedie do omylu v otázke splnenia podmienok na poskytnutie úveru alebo na splácanie úveru, a tak mu spôsobí väčšiu škodu alebo spácha tento čin z osobitného motívu alebo závažnejším spôsobom konania.

Trestného činu (zločinu) úverového podvodu podľa § 222 ods. 1, ods. 4 Trestného zákona sa dopustí (aj) ten, kto vyláka od iného úver alebo zabezpečenie úveru tým, že ho uvedie do omylu v otázke splnenia podmienok na poskytnutie úveru alebo na splácanie úveru, a tak mu spôsobí značnú škodu.

Trestného činu (obzvlášť závažného zločinu) úverového podvodu podľa § 222 ods. 1, ods. 5 Trestného zákona sa dopustí (aj) ten, kto vyláka od iného úver alebo zabezpečenie úveru tým, že ho uvedie do omylu v otázke splnenia podmienok na poskytnutie úveru alebo na splácanie úveru, a tak mu spôsobí škodu veľkého rozsahu alebo spácha tento čin ako člen nebezpečného zoskupenia alebo za krízovej situácie.

Úver sa poskytuje na základe zmluvy o úvere (§ 497 až 507 Obchodného zákonníka) a zmluvy o spotrebiteľskom úvere (zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“).

Podľa § 497 Obchodného zákonníka zmluvou o úvere sa zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej sumy, a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky.

Podľa § 1 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch spotrebiteľským úverom na účely tohto zákona je dočasné poskytnutie peňažných prostriedkov na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere vo forme pôžičky, úveru, odloženej platby alebo obdobnej finančnej pomoci poskytnutej veriteľom spotrebiteľovi. Spotrebiteľský úver podľa tohto zákona možno poskytnúť len bezhotovostným prevodom finančných prostriedkov na platobný účet spotrebiteľa alebo na účet stavebného sporiteľa, poštovým poukazom, ktorého adresátom je spotrebiteľ alebo platobným prostriedkom vydaným na meno spotrebiteľa; tým nie je dotknuté bezhotovostné poskytnutie viazaného spotrebiteľského úveru podľa § 15 alebo poskytnutie spotrebiteľského úveru bezhotovostne na splatenie iného úveru alebo úverov úhradou veriteľovi oprávnenému poskytovať úver podľa tohto zákona alebo osobitného predpisu. Spotrebiteľským úverom sú aj mladomanželský úver podľa osobitného predpisu, niektoré stavebné úvery a iné úvery podľa osobitného predpisu a nezabezpečené úvery poskytované spotrebiteľom na účely rekonštrukcie nehnuteľnosti určenej na bývanie, pričom ustanovenia osobitných predpisov týkajúce sa poskytovania týchto úverov tým nie sú dotknuté; obmedzenie hornej hranice výšky úveru podľa odseku 3 písm. f) sa na tieto úvery nevzťahuje.

V ustanovení § 1 ods. 3 zákona o spotrebiteľských úveroch je negatívne vymedzenie, t. j. čo spotrebiteľským úverom nie je.

Podľa § 1 ods. 3 zákona o spotrebiteľských úveroch spotrebiteľským úverom nie sú:

- a) hypotekárny úver podľa osobitného predpisu,
- b) úver na bývanie podľa všeobecného predpisu o úveroch na bývanie,
- c) úver zabezpečený záložným právom k nehnuteľnosti,
- d) úver, ktorého účelom je nadobudnutie alebo zachovanie vlastníckych práv k nehnuteľnosti alebo výstavba nehnuteľnosti,
- e) úver, ktorého účelom je splatenie úverov na základe zmlúv uvedených v písmenách a) až d),
- f) úver, ktorého výška je menej ako 100 eur a viac ako 75 000 eur; ak je na rovnaký alebo obdobný účel uzavretých v období 12 mesiacov viac zmlúv o úvere medzi tým istým veriteľom a spotrebiteľom, súhrn všetkých zmlúv o úvere sa považuje za jediný spotrebiteľský úver podľa tohto zákona,
- g) nájom podľa Občianskeho zákonníka, ak v zmluve o nájme nie je ustanovená povinnosť kúpy predmetu zmluvy po uplynutí určitej doby,
- h) úver formou povoleného prečerpania, ktorý sa musí splatiť do jedného mesiaca, ak v § 4 ods. 14 nie je ustanovené inak,
- i) úver bez úroku a bez ďalších poplatkov,
- j) úver, ktorý poskytuje zamestnávateľ svojim zamestnancom z vlastných zdrojov bez úroku alebo s ročnou percentuálnou mierou nákladov nižšou, ako prevláda na finančnom trhu, a ktorý sa neponúka verejne,
- k) úver poskytovaný na základe zmluvy, ktorá je uzavretá na základe rozhodnutia súdu alebo iného orgánu ako výsledok vyriešenia sporu na súde alebo pred iným orgánom,
- l) úver, ktorý sa musí splatiť v lehote nepresahujúcej tri mesiace,
- m) úver podľa osobitných predpisov,
- n) úver bez poplatkov týkajúci sa odloženej platby existujúceho dlhu,
- o) úver, na zabezpečenie ktorého sa od spotrebiteľa vyžaduje, aby ako zábezpeku uložil do úschovy veriteľa hnutel'nú vec a zodpovednosť spotrebiteľa sa obmedzuje výlučne na túto založenú hnutel'nú vec,
- p) úver poskytovaný na účely podľa osobitných predpisov pre obmedzený okruh osôb vo verejnom záujme a za úrokové sadzby nižšie ako tie, ktoré prevládajú na finančnom trhu, alebo bezúročný úver, alebo za iných podmienok, ktoré sú pre spotrebiteľa výhodnejšie ako tie, ktoré prevládajú na finančnom trhu, a za úrokové sadzby, ktoré nie sú vyššie ako úrokové sadzby prevládajúce na finančnom trhu,
- q) úver, ktorého účelom je financovanie sústavného poskytovania služieb alebo dodávanie tovaru rovnakého druhu, ktorý spotrebiteľ spláca počas poskytovania služieb alebo dodávania tovaru formou splátok,
- r) úver poskytovaný vlastníkom bytov a nebytových priestorov zastúpených správcom alebo spoločenstvom vlastníkov na účely podľa osobitného predpisu.

Podľa § 2 zákona o spotrebiteľských úveroch na účely tohto zákona sa rozumie:

- a) spotrebiteľom fyzická osoba, ktorá nekoná v rámci predmetu svojho podnikania alebo povolania,
- b) veriteľom fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá ponúka alebo poskytuje spotrebiteľský úver v rámci svojej podnikateľskej činnosti,
- c) iným veriteľom právnická osoba, ktorá v rámci svojho podnikania ponúka alebo poskytuje úvery alebo pôžičky, ktoré spĺňajú aspoň jednu z podmienok uvedených v § 1

ods. 3 písm. f) a l), pričom tieto úvery alebo pôžičky nespĺňajú žiadnu z podmienok uvedených v § 1 ods. 3 písm. a), b), d), e), g) až k) a m) až r); za iného veriteľa sa nepovažuje banka, pobočka zahraničnej banky a finančná inštitúcia podľa osobitného predpisu, ktorá má povolenie na činnosť udelené Národnou bankou Slovenska,

- d) zmluvou o spotrebiteľskom úvere zmluva, ktorou sa veriteľ zaväzuje poskytnúť spotrebiteľovi spotrebiteľský úver a spotrebiteľ sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť celkové náklady spotrebiteľa spojené so spotrebiteľským úverom.

Z právneho hľadiska možno podvod v akejkoľvek forme ako spoločenský jav považovať za priestupok postihnutelný v priestupkovom konaní alebo za trestný čin stíhaný v rámci trestného konania alebo za tzv. civilný delikt, v dôsledku ktorého dotknutej osobe vznikajú rôzne práva, napríklad právo požadovať náhradu škody.

Osobitne v prípadoch nebankových obchodných spoločností poskytujúcich úvery a pôžičky (ďalej len „poskytovateľ úveru“) je nevyhnutné skúmať aj okolnosti a príčiny vzniku škody na ich majetku v dôsledku porušenia základných povinností ich zamestnancami vyplývajúcich zo zákona (Zákoník práce) alebo zo zmluvy (napríklad pracovnej zmluvy), najmä povinnosť preskúmať pravdivosť údajov prezentovaných účastníkom právneho vzťahu v návrhu (žiadosti) o uzatvorenie úverovej zmluvy.

Podľa § 7 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch veriteľ (fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá ponúka alebo poskytuje spotrebiteľský úver v rámci svojej podnikateľskej činnosti) je pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred zmenou tejto zmluvy spočívajúcej v navýšení spotrebiteľského úveru povinný posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver, pričom berie do úvahy najmä dobu, na ktorú sa poskytuje spotrebiteľský úver, výšku spotrebiteľského úveru, príjem spotrebiteľa a prípadne aj účel spotrebiteľského úveru.

Podľa § 7 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch spotrebiteľ je povinný poskytnúť veriteľovi na jeho žiadosť úplné, presné a pravdivé údaje potrebné na posúdenie schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver; tým nie je dotknuté právo veriteľa využívať informácie o spotrebiteľovi z príslušnej databázy za podmienok ustanovených osobitným zákonom (napríklad § 92a zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Aj zo samotného znenia zmluvných (úverových) podmienok niektorých veriteľov vyplýva, že „(...) klient, ak je o to požiadaný, je povinný predložiť spoločnosti (veriteľovi), respektíve splnomocneným osobám dokumenty, ktoré vierohodne potvrdzujú pravdivosť údajov uvedených v návrhu na uzatvorenie zmluvy, respektíve klient udeľuje veriteľovi súhlas k overovaniu pravdivosti týchto údajov a k osvedčeniu finančnej situácie klienta, a to i u tretích osôb (...)“. Niektoré úverové podmienky spoločností poskytujúcich úvery umožňujú vyhotovovať so súhlasom klienta kópie dokladov totožnosti klienta a iných jeho dokladov, ktoré veriteľovi predložil, vrátane pracovnej zmluvy, výplatných pásov a potvrdenia o výške príjmu.

Preverenie tvrdení uvádzaných žiadateľmi o úver týkajúcich sa zamestnávateľa, výkonu inej zárobkovej činnosti a čistého mesačného príjmu nepredstavuje neobvyklé úsilie zo strany poskytovateľa úveru, pri vynaložení ktorého by sa mohol vyhnúť neistému obchodu a v konečnom dôsledku i finančnej strate.

Na preverenie údajov uvádzaných žiadateľom o úver poskytovateľ úveru často nevyvalozí ani minimálne úsilie napriek tomu, že jeho úverové podmienky mu takýto postup umožňujú. Poskytovatelia úverov spravidla neoverujú ani vierohodnosť a pravdivosť telefonického kontaktu na (údajného) zamestnávateľa žiadateľa o úver, ktorý im žiadateľ poskytol a ktorý by bolo možné bez ťažkostí overiť bezprostredne pred schválením a uzatvorením zmluvy o úvere.

Poskytovatelia úverov nepreverujú ani to, či v obchodnom registri príslušného súdu je zapísaná právnická osoba, ktorá mala ako zamestnávateľ potvrdenie vystaviť. Inak by zistili, že ide o fiktívnu (vymyslenú) obchodnú spoločnosť, ktorá v obchodnom registri nie je zapísaná, respektíve už niekoľko rokov nevykonáva podnikateľskú činnosť.

„Obyčajné klamstvo“ zo strany dlžníka pri uzatváraní zmluvy nie je možné generalizovane považovať za „uvádzanie do omylu“ (veriteľa) vtedy, keď tvrdenie konkrétnej osoby (žiadateľa o úver) podlieha preskúmvaniu a keď okrem lživého tvrdenia nebolo takou osobou urobené nič, čím by sa preskúmvanie tvrdenia sťažilo. Ak má osoba vykonávajúca majetkovú dispozíciu (v danom prípade obchodná spoločnosť ako veriteľ – poskytovateľ úveru) možnosť preskúmať tvrdenia iných osôb, a to prostriedkami bežne dostupnými a bežne použiteľnými (navyše niekedy upravenými v zmluvných podmienkach poskytovateľa úveru), nie je možné len samotné uvedenie nepravdy bez ďalšieho považovať za „uvádzanie do omylu“ ako znak objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu podvodu podľa § 221 Trestného zákona, respektíve trestného činu úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona (špeciálny trestný čin vo vzťahu k trestnému činu podvodu podľa § 221 Trestného zákona).

Uvedený záver vyplýva aj z rozhodovacej činnosti súdov, podľa ktorej nedodržanie obvyklej miery opatrnosti účastníkom súkromno-právneho vzťahu vylučuje záver o existencii zákonných znakov trestného činu.

Ako príklady uvádzam tieto súdne rozhodnutia:

Z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Tdo V 21/2013 zo dňa 4. februára 2014 vyplýva, že:

„Spoločný základ podvodných konaní spočíva v „omyly“ inej osoby (osoby odlišnej od páchatela). Omyl ako rozpor predstavy so skutočnosťou v zmysle skutkovej podstaty trestného činu podvodu musí mať určitú „kvalitu“ (nestačí akákoľvek nepravda) a musí byť prostriedkom spôsobilým na oklamanie iného v konkrétnej situácii. Ak však osoba v omyle vykonávajúca majetkovú dispozíciu má povinnosť (vyplývajúcu zo zákona, zo zmluvy alebo zvyklostí) preskúmať tvrdenia iných osôb, a to prostriedkami bežne dostupnými a v obdobných prípadoch aj bežne používanými, nie je možné len uvedenie nepravdy, bez ďalšieho považovať za „uvádzanie do omylu“ v zmysle skutkovej podstaty trestného činu podvodu. V posudzovanej veci nejde o situáciu, že samotné uvedenie nepravdy, ktorej preskúmvanie nie je bežné, resp. omyl ani pri zvýšenej miere opatrnosti nemožno rozpoznať, prípadne osoba vykonávajúca dispozíciu nie je objektívne schopná v určitom čase a stave disponujúcimi prostriedkami prípadný omyl eliminovať. V danom prípade je potrebné brať do úvahy aj tzv. dodržanie obvyklej miery opatrnosti osoby, ktorá je uvádzaná do omylu alebo ktorej omyl chce páchatel využiť.“

Z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Tdo 15/2014 zo dňa 3. decembra 2014 vyplýva, že:

„*„povinnú“ mieru opatrnosti je potrebné posudzovať vždy v rámci reálnej situácie toho – ktorého prípadu, berúc do úvahy aj osobu poškodeného (vek, životné skúsenosti, postavenie v spoločnosti)“.*

Na základe uvedených názorov možno uzavrieť, že uvedenie nepravdivých skutočností nie je možné samo osebe považovať za „vedenie do omylu“ podľa základnej skutkovej podstaty trestného činu úverového podvodu, pretože „uvádzanie nepravdy“ neznamena, že tieto nepravdivé skutočnosti boli alebo mohli byť objektívne spôsobilé oklamať klamanú (poškodenú) osobu. Vo všeobecnosti sa za omyl považuje akákoľvek predstava, ktorá sa nezhoduje so skutočnosťou, pričom náležitosť „vedenia do omylu“ nie je naplnená každou, akoukoľvek nepravdou, ale sa vyžaduje, aby táto nepravda (klamstvo) mohla vyvolať v osobe oklamaného omyl, pri ktorom sa na strane oklamaného predpokladá činnosť nielen vnímajúca, ale aj usudzujúca, teda na strane oklamaného nemožno odhliadnuť od rozsahu jeho vedomostí a skutočností, ohľadom ktorých je klamaný, teda od jeho spôsobilosti byť oklamaný. Nie je možné napríklad bez ďalšieho opomenúť možnosť oklamaného omyl jednoducho eliminovať.

Absencia omylu nie je dôvodom ani na určenie trestnoprávnej zodpovednosti pre kvalifikované skutkové podstaty trestného činu úverového podvodu vychádzajúce zo základnej skutkovej podstaty podľa § 222 ods. 1 Trestného zákona, pretože neexistencia omylu je otázkou nenaplnenia znaku skutkovej podstaty trestného činu. Teda, ak nie sú naplnené formálne znaky základnej skutkovej podstaty trestného činu, nemôžu byť naplnené ani znaky kvalifikovanej skutkovej podstaty trestného činu.

V prípade spoločností poskytujúcich úverové produkty je treba vyžadovať, aby preverili žiadateľov o úver bežnými (dostupnými) prostriedkami (napríklad cez obchodný register, Sociálnu poisťovňu, telefonické či osobné preverovanie u zamestnávateľa a pod.). Nemusia pritom vynaložiť nejaké špecifické úsilie a vykonať podrobné preverovanie žiadateľa. Otázka, či oklamaný mohol svoj omyl poznať, je nerozhodná (bez významu) vtedy, ak by musel vynaložiť viac úsilia, než sa za daných okolností všeobecne predpokladá (napríklad použitie falošných dokladov totožnosti nie je, spravidla, možné zistiť za použitia obvyklej miery opatrnosti, pretože falošnosť dokladov nie je často možné zistiť len pohľadom bez bližšieho expertízneho skúmania).

Povinnosť dodržiavať obvyklú mieru opatrnosti vyplýva aj z ustanovenia § 415 Občianskeho zákonníka, pričom ju má každý účastník občianskoprávneho (obchodnoprávneho) vzťahu, teda v záväzkových vzťahoch nielen dlžník, ale aj veriteľ.

Podľa § 415 Občianskeho zákonníka každý je povinný počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, na majetku, na prírode a životnom prostredí.

Tento rovnovážny vzťah medzi účastníkmi zmluvy by mal byť zachovaný aj pri posudzovaní trestnosti konania týchto subjektov, ktoré porušením tejto právnej povinnosti zodpovedajú za škodu podľa ustanovenia § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Podľa § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti.

Na strane veriteľa, konkrétne osôb oprávnených v jeho mene uzatvárať úverové zmluvy, najmä zamestnancov spoločností poskytujúcich úvery, nie je navyše vylúčená ich trestnoprávna zodpovednosť v dôsledku preukázaného úmyselného zanedbania svojich povinností pri preverovaní predložených dokladov.

Trestného činu úverového podvodu podľa § 222 ods. 2 Trestného zákona sa dopustí ten, kto ako zamestnanec, člen, štatutárny orgán, zástupca alebo iná osoba oprávnená konať za toho, kto úver poskytuje, umožní získať úver tomu, o kom vie, že nespĺňa podmienky určené na jeho poskytnutie.

V intenciách vyššie uvedených úvah je možné konštatovať, že v prípade, ak veriteľ nedodržiaval pri uzatváraní zmluvy povinnosť posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver, nie je dôvod na určenie trestnoprávnej zodpovednosti žiadateľa o úver ani za pokus trestného činu úverového podvodu. Od veriteľa sa totiž vyžaduje splnenie tejto zákonnej povinnosti ustanovenej v § 7 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch.

Poskytovateľ úveru (veriteľ), ako účastník súkromnoprávneho vzťahu, je teda primárne povinný dbať na nevyhnutnú ochranu svojich práv a majetkových záujmov, dodržiavať potrebnú mieru opatrnosti a zabezpečiť si ľahko dostupné informácie významné pre rozhodnutie o poskytnutí úveru, minimálne v rozsahu ustanovenom v § 7 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch.

V rámci dokazovania počas trestného konania vedeného za trestný čin úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona orgány činné v trestnom konaní musia okrem iných okolností dokazovať aj následok – spôsobenie škody aspoň nie malej trestným činom a určiť jej výšku /§ 119 ods.1 písm. e) Trestného poriadku/.

Podľa § 124 ods. 1 Trestného zákona škodou sa na účely tohto zákona rozumie ujma na majetku alebo reálny úbytok na majetku alebo na právach poškodeného alebo jeho iná ujma, ktorá je v príčinnej súvislosti s trestným činom, bez ohľadu na to, či ide o škodu na veci alebo na právach. Škodou sa na účely tohto zákona rozumie aj získanie prospechu v príčinnej súvislosti s trestným činom.

Podľa § 124 ods. 2 Trestného zákona škodou sa rozumie v zmysle odseku 1 aj ujma na zisku, na ktorý by poškodený inak vzhľadom na okolnosti a svoje pomery mal nárok alebo ktorý by mohol odôvodnene dosiahnuť.

Vo všeobecnosti v prípadoch úverových podvodov nemožno škodu stotožňovať s výškou získaného (poskytnutého) úveru, ak zároveň nedošlo k ujme na majetku veriteľa.

Za úver (kredit) možno v užšom zmysle považovať dočasné poskytnutie peňažných prostriedkov v akejkoľvek forme, ktoré je nutné podľa dohodnutých podmienok vrátiť. Úver poskytuje veriteľ dlžníkovi, v posudzovaných prípadoch spotrebiteľovi.

Ak z úverového vzťahu vyplýva pre spotrebiteľa platenie úrokov, je podľa § 124 ods. 2 Trestného zákona potrebné k základnej sume úveru pripočítať aj príslušnú sumu úrokov, na ktoré má poškodený (veriteľ) celkom zjavne nárok ako odplatu za užívanie jeho finančných prostriedkov.

Úrok je podľa aktuálnej právnej úpravy - § 1 ods. 1 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „nariadenie vlády č. 87/1995 Z. z.“) súčasťou odplaty pri poskytnutí peňažných prostriedkov spotrebiteľovi spolu s poplatkami a akýmkoľvek inými odpliatnymi plneniami alebo inými nákladmi, ktoré sú dohodnuté pri podpise spotrebiteľskej zmluvy a ktoré sú spojené s poskytnutím peňažných prostriedkov alebo vyžadované pri poskytnutí peňažných prostriedkov. Pri výpočte odplaty sa vychádza z predpokladu, že spotrebiteľská zmluva zostane platná dohodnutý čas a že dodávateľ a spotrebiteľ si budú plniť svoje povinnosti za podmienok a v lehotách dohodnutých v spotrebiteľskej zmluve.

Podľa § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka, ak predmetom spotrebiteľskej zmluvy je poskytnutie peňažných prostriedkov, nesmie odplata prevyšovať najvyššiu prípustnú odplatu, ktorú možno od spotrebiteľa pri poskytnutí peňažných prostriedkov požadovať. Odplatu, podrobnosti o stanovení odplaty, kritériách jej stanovenia a najvyššiu prípustnú výšku odplaty ustanovuje vykonávací predpis (§ 1a nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z.).

Podľa § 1 ods. 4 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. na účely stanovenia najvyššej prípustnej výšky odplaty podľa § 1a sa použije priemerná hodnota ročnej percentuálnej miery nákladov bánk a pobočiek zahraničných bánk pre jednotlivé typy novoposkytnutých spotrebiteľských úverov zverejnená podľa osobitného predpisu (§ 21 ods. 2 zákona o spotrebiteľských úveroch), naposledy v čase predchádzajúcom uzavretiu spotrebiteľskej zmluvy.

Podľa § 1a ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. platí, že ak odseky 2 a 3 neustanovujú inak, odplata pri poskytnutí peňažných prostriedkov spotrebiteľovi nesmie prevýšiť dvojnásobok priemernej ročnej percentuálnej miery nákladov podľa § 1 ods. 4 pri obdobnom úvere alebo pôžičke ročne. Na účely tohto nariadenia vlády sa obdobným úverom alebo pôžičkou rozumie obdobný produkt, ktorý je svojou povahou najbližší forme poskytnutia peňažných prostriedkov spotrebiteľovi podľa predchádzajúcej vety.

Najvyššia prípustná výška odplaty sa posudzuje podľa pravidiel uvedených v odsekoch 1 až 3 ku dňu uzavretia spotrebiteľskej zmluvy, ktorej predmetom je poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi (§ 1a ods. 4 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z.).

Výška odplaty pri poskytnutí úveru by mohla byť pri nedodržaní vyššie uvedených kritérií aj neprijateľnou podmienkou spotrebiteľskej zmluvy, keďže neprijateľné podmienky sú uvedené v § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka len demonštratívnym výpočtom.

Podľa § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné.

Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov každý spotrebiteľ má právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách (§ 52 až 54 Občianskeho zákonníka).

Odplata požadovaná od spotrebiteľa pri poskytnutí peňažných prostriedkov musí byť každým štátnym orgánom (nielen súdom) vyhodnocovaná tak, či je alebo nie je neprijateľnou podmienkou spotrebiteľskej zmluvy podľa § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka, a to aj s ohľadom na Smernicu Rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.

Je nevyhnutné priznať trestnoprávnu ochranu veriteľovi, ktorý bol pri poskytovaní peňažných prostriedkov podvedený dlžníkom (žiadateľom o úver), ale nie je možné priznať právnu ochranu, vrátane trestnoprávnej ochrany neprijateľným (nekalým) podmienkam, ktoré veriteľ požaduje od dlžníka v spotrebiteľskej zmluve.

Ak teda veriteľ požaduje neprímerane vysokú odplatu za poskytnutie úveru (nad rámec vyššie uvedených kritérií), orgány činné v trestnom konaní tieto finančné prostriedky nezahrnú do výšky spôsobenej škody dlžníkom.

Z hľadiska následku trestného činu pri trestnom čine úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona pri vyriešení predbežnej otázky, či odplata za poskytnutý úver je alebo nie je neprijateľnou podmienkou spotrebiteľskej zmluvy, sa výška škody v trestnom konaní určí len samotnou sumou poskytnutých peňažných prostriedkov, ak je odplata za ich poskytnutie neprijateľnou podmienkou spotrebiteľskej zmluvy alebo výška škody bude vyššia od sumy poskytnutých peňažných prostriedkov o sumu odplaty, ak nie je odplata za poskytnutý úver neprijateľnou podmienkou zmluvy.

Z občianskoprávneho hľadiska len súd môže vysloviť, vzhľadom na neprímerane vysokú odplatu za poskytnutie úveru, absolútnu neplatnosť celej spotrebiteľskej zmluvy alebo neplatnosť len tejto neprijateľnej podmienky zmluvy, ktorá je oddeliteľnou časťou zmluvy.

Z trestnoprávneho hľadiska je podstatné to, či páchatel' (úverový dlžník) naplnil svojím konaním obligatórne znaky skutkovej podstaty trestného činu úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona, a to bez ohľadu na to, aká výška odplaty za poskytnutý úver bola v spotrebiteľskej zmluve stanovená.

Toto stanovisko nadobúda záväznosť **1. decembra 2018**. Stanovisko je záväzné pre všetkých prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry a asistentov prokurátorov, ktorí budú podľa neho postupovať dotedy, kým nebude prijatý iný právny názor alebo kým nedôjde k legislatívnej zmene, ktorá bude mať vplyv na obsah tohto stanoviska.

podpis

JUDr. Jaromír Č i ž n á r
generálny prokurátor Slovenskej republiky